

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3196/2017. (VII. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet 19. § (1) bekezdése, valamint a Debreceni Ítéletkönyv Pf.II.20.499/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Bagossy Attila, 4100 Berettyóújfalu, Kossuth utca 46.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a, valamint 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
 - [2] 2003. május 5-én a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal útszélesítés céljából elrendelte az összesen 325 m² területű, 4028 Debrecen, Nyíl utca 49. szám alatti, 10298 helyrajzi számú ingatlan kisajátítását. A kisajátítási kártalanítás összege 16 500 000 Ft-ban került meghatározásra. A tulajdonosok a kisajátítási határozat bírósági felülvizsgálata iránt nyújtottak be keresetet. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság ítéletében a kártalanítás összegét 18 551 920 Ft-ra emelte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A Legfelsőbb Bíróság az ítéletet hatályában fenntartotta.
 - [3] Ezt újabb pereskedés követte, melynek felperese – az indítványozó néhai házastársa – vitatta a kisajátítás jogszerűségét és kártérítést követelt az alperes Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatától. A Szolnoki Törvényszék ezt a keresetet elutasította, ítéletét a Debreceni Ítéletkönyv helybenhagyta, majd a jogerős ítéletet a Kúria hatályában fenntartotta.
 - [4] A jelen alkotmányjogi panasz eljárás közvetlen előzményét képező egyedi ügy eredeti felperese az indítványozó fia (a továbbiakban: I. rendű felperes), aki a perbeli követelést az indítványozóra mint II. rendű felperesre engedményezte. A felperesek a Miskolci Törvényszéken terjesztették elő kereseti kérelmüket a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal I. rendű, valamint a Debreceni Törvényszék II. rendű alperesekkel szemben közigazgatási, illetőleg bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránt. Álláspontjuk szerint a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal jogsértően járt el, mert szándékosan félretájékoztatta a tulajdonosokat a rész kisajátítás lehetőségéről. A városrendezési terv megvalósítására irányuló önkormányzati rendelet értelmében az útszélesítéshez 7 méteres sáv szükséges, amely csak a 95 m²-es telekrész kisajátítását igényelte, a fennmaradó 230 m² területű telekrészt a felperesek tulajdonában kellett volna hagyni. A jogsértéshez aztán a Debreceni Törvényszék jogelődje, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság asszisztált azzal, hogy a tulajdonos-felperesek keresetét elutasította. Az I. rendű felperes 2010-ben véletlenül szerzett tudomást arról, hogy a rész kisajátítás is lehetséges lett volna, mert észlelte, hogy szomszédja az útszélesítést és az azzal járó kisajátítást követően fennmaradt telekrészen építkezik. Az alperesként megjelölt szervek – illetve jogelődjeik – tehát hatáskörükben eljárva jogellenesen kárt okoztak a felpereseknek.
 - [5] A Miskolci Törvényszék elutasította a keresetet. Ítéletének indokolása szerint a kisajátítási eljárás, illetve a közigazgatási per során az eljáró szervek teljes körűen figyelembe vették és mérlegelték a cél közérdekűségét, valamint a kisajátítás indokoltságát és jogalapját, jogszerű eljárásuk kártérítési igényt nem keletkeztet. Továbbá a jogerős bírósági ítélettel is megerősített kisajátítási határozat érvénytelensége ebben a perben már nem állapítható meg. Az ítéletet a Debreceni Ítéletkönyv helybenhagyta.
- [6] 2. Az indítványozó a Debreceni Ítéletkönyv ítéletét támadja az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában, melyben egyúttal kéri a Miskolci Törvényszéknek a támadott ítéletben vizsgált, 10.P.20.161/2015/35. számú ítéletének megsemmisítését is. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdésének, XXIV. cikk (1) és (2) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét állítja. Álláspontja szerint nem állt fenn olyan közérdek, amely a 325 m² összterületű ingatlanok az útszélesítéshez szükséges, 95 m² területű részét

meghaladó részének kisajátítását indokolná. A kisajátítási kártalanítás összegét a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal a piaci értékénél alacsonyabban határozta meg, és ezt az állapotot lényegében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság sem orvosolta. Az indítványozó ismételten előadta, hogy a városrendezési terv megvalósítására irányuló önkormányzati rendeletben 7 méteres sávot határoztak meg, amelyhez csak a 95 m²-es telekrész kisajátítása volt szükséges. Az eljáró szerveket ez a meghatározás kötötte, attól nem térhettek volna el. Továbbá az eljáró szervek a valóságtól eltérő tényállításokat tettek a kisajátítási ügyben.

- [7] A Debreceni Ítéltábla és a Miskolci Törvényszék tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy a kisajátítási ügyben született jogerős ítélet olyan jogi kötőerővel bír, amelytől a jelen eljárásban a bíróságok nem térhetnek el. A jogerő fennállása nem gátolja annak megállapítását, hogy károkozás történt, melynek jogkövetkezménye a kár megtérítésére való kötelezés. A bíróságoknak a jogerő érintetlenül hagyása mellett is meg kellett volna állapítani, hogy a kisajátítási döntések jogsértő eljárás eredményeképpen születtek, és le kellett volna vonniuk a megfelelő konzekvenciákat. A jogszerűen és jogszerűtlenül okozott károk megtérítésének elmaradása a tulajdonhoz való jognak az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdései szerinti védelmét egyaránt sérti. A bíróságok döntései, melyek szentesítették a közigazgatási szerv tisztességtelen eljárását, az Alaptörvény XXIV. cikkébe ütköznek. Az indítványozó jogorvoslati kérelmeinek eredménytelensége a hatékony jogorvoslatihoz való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti alapvető jogot sérti.
- [8] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kéri a kisajátítási eljárás során hatályban volt, a kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Ktvr.) 19. § (1) bekezdésének megsemmisítését is. Indítványkiegészítésében előadja, hogy a támadott rendelkezés indokolatlanul, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütköző módon korlátozza a kisajátítási határozattal szemben igénybe vehető jogorvoslatok körét, mert államigazgatási úton nem biztosít lehetőséget további jogorvoslatra, csak a bírósági felülvizsgálat lehetőségét tartja fenn.
- [9] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak legelőször azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. Ennek során különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket vizsgálja.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A jelen ügyben benyújtott panasz alkotmányjogilag releváns érvelést nem terjeszt elő a Debreceni Ítéltábla döntése alaptörvény-ellenességének igazolására, ehelyett az eljáró bíróságok jogértelmezését kifogásolja, így végső soron nem irányul másra, mint az indítványozó számára kedvezőtlen eredmény megváltoztatására. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c)* és *d)* pontja szerinti hatáskörének gyakorlása során tartózkodik a rendes bíróságok jogértelmezésének felülbírálatától, ugyanis rendeltetését tekintve nem felsőbíróság, hanem – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként – a jogalkalmazói döntések alkotmányosságát vizsgáló testület. A jogalkalmazói döntések mindössze törvényességi alapon való kifogásolhatósága önmagában nem ad alapot az Alkotmánybíróság fellépésére {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; újabban: 3151/2017. (VI. 14.) AB végzés; Indokolás [14]}. A jelen alkotmányjogi panasz abban foglalható össze, hogy az indítványozó szerint az eljáró szervek nem az indítványozó által kért összegű kártalanítást állapították meg, illetve nem az a telekrész került kisajátításra, amelyet az indítványozó jogszerűnek tartott, és ezeket az állításokat a Miskolci Törvényszék, majd a Debreceni Ítéltábla nem fogadta el a közigazgatási, illetve bírósági jogkörben okozott kár miatti kártérítési követelés alapjául. Ez azonban önmagában sem az Alaptörvény XIII. cikkének, sem XXIV. cikkének – a bírósági eljárás tisztességessége vonatkozásában XXVIII. cikk (1) bekezdésének – a sérelmét nem alapozza meg {a jelenlegihez hasonló ügyekben lásd pl.: 3003/2013. (I. 15.) AB végzés, Indokolás [13]; 3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az eljáró bíróságok kifejtették, hogy miért nincs helye a jogellenesség megállapításának, továbbá utaltak arra bírói gyakorlatra, mely szerint a közigazgatási és bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti per nem jelenthet új jogorvoslati lehetőséget. Erre tekintettel az indítványozó által állított sérelmek érdemi vizsgálatának az Alkotmánybíróság előtti eljárásban alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, illetve a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség hiányában nincs helye.
- [11] Az indítványozó a Debreceni Ítéltábla – és ezzel együtt a Miskolci Törvényszék – ítéletét ellentétesnek tartotta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslatihoz való joggal is. Álláspontja szerint a számára kedvezőtlen bírói döntések megfosztották őt a hatékony jogorvoslatról. Azonban a panasz ebben

az elemében sem felel meg az Abtv. 29. §-ának. Az indítvány a bírói döntések vonatkozásában csak a kedvezőtlen eredményt kifogásolja, ami a fentebb kifejtetteknek megfelelően önmagában nem bír alkotmányjogi relevanciával. Továbbá az indítványozónak lehetőségében állt jogorvoslati kérelemmel támadni az elsőfokú bírósági döntést, ezzel a jogával pedig a jelen ügyben élt is.

- [12] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Ktvr. 19. § (1) bekezdését is ellentétesnek tartotta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével, amiért az kizárta az államigazgatási úton történő fellebbezés lehetőségét a kisajátítási ügyekben. Ezzel a panaszellemmel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra hívja fel a figyelmet, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. E szabályozás értelmében az alkotmányjogi panasszal csak az egyedi ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezés támadható. A 2008. január 1-jével hatályon kívül helyezett Ktvr. 19. § (1) bekezdése a megyei közigazgatási hivatal határozatával szembeni államigazgatási jogorvoslat kizárásáról, illetve a bírósági felülvizsgálat igénybevételének lehetőségéről rendelkezett. Az indítványozó alkotmányossági kifogása is arra irányul, hogy a Ktvr. egy jogorvoslati lehetőségtől megfosztotta őt. Mindez azonban a jelen alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló egyedi ügy elbírálása szempontjából irreleváns, ugyanis a Ktvr. 19. § (1) bekezdése nem függ össze az egyedi ügy alpereseinek közigazgatási, illetve bírósági jogkörben okozott kárért való felelősségének kérdésével. Noha a Debreceni Ítélet táblája a támadott ítélet 4. oldalán említést tett a Ktvr. támadott rendelkezéséről, az nem az ügy érdemében való döntés megalapozását szolgálja. A Ktvr. 19. § (1) bekezdése ezért nem tekinthető az egyedi ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek, és az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal nem támadható.

- [13] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 10.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2032/2016.

